

Ceisiadau i'r Llys Gwarchod yng nghyswllt cytundebau tenantiaeth sengl a lluosog

Cyflwyniad

Mae Cymdeithas Dirprwyon Awdurdodau Lleol (APAD) a defnyddwyr eraill y llys wedi gofyn i'r llys gyhoeddi canllaw am geisiadau yn ymwneud â llofnodi neu derfynu cytundebau tenantiaeth ar ran oedolion heb y galluedd meddyliol i ddeall na llofnodi'r cytundeb eu hunain. Yn aml digwydd hyn pan mae oedolion ag anableddau dysgu yn cael eu symud o ysbyty neu gartref gofal i drefniadau byw â chymorth yn y gymuned sy'n rhoi mwy o ymreolaeth ac annibyniaeth iddynt wrth wneud penderfyniadau. Bydd gan lawer o'r oedolion alluedd i wneud rhai penderfyniadau, megis delio â thaliadau budd-daliadau nawdd cymdeithasol, ond heb alluedd i ddelio â threfniant tenantiaeth.

Mae'r arweiniad hwn wedi'i lunio gyda chymeradwyaeth prif farnwr y Llys Gwarchod. Mae'n nodi'r amgylchiadau lle gall fod yn ofynnol gwneud cais, ac mae'n sefydlu gweithdrefnau symlach ar gyfer derbyn ceisiadau sy'n ymwneud â mwy nag un unigolyn, a thrwy hynny symleiddio rhai rhannau o drefniadaeth y llys.

Pryd mae'n rhaid gwneud cais i'r Llys Gwarchod?

Os nad oes gan unigolyn y galluedd meddyliol i wneud penderfyniad gwybodus ei hun ynghylch derbyn cynnig tenantiaeth neu beidio, yna gall unigolyn priodol wneud y penderfyniad drwy'r broses lles pennaf a ddisgrifir yn Neddf Galluedd Meddyliol 2005.

Neu, os oes atwrneiaeth arhosol neu atwrneiaeth barhaus wedi'i sefydlu, neu os oes dirprwy eiddo a materion eisoes wedi'i benodi, yna byddai'r atwrnai neu'r dirprwy fel arfer yn gwneud y penderfyniad hwnnw (gweler isod).

Er bod Deddf Galluedd Meddyliol 2005 yn caniatáu i rai penderfyniadau gael eu gwneud heb orfod cael awdurdod ffurfiol i weithredu, nid yw'n ymestyn i **lofnodi** dogfennau cyfreithiol fel cytundebau

tenantiaeth. Ni all neb lofnodi cytundeb tenantiaeth ar ran yr unigolyn oni bai ei fod yn:

- Atwrnai o dan atwrneiaeth arhosol (LPA) neu atwrneiaeth barhaus (EPA);
- Dirprwy wedi'i benodi gan y Llys Gwarchod; neu
- Rhywun arall wedi'i awdurdodi gan y Llys Gwarchod i lofnodi.

Mewn rhai amgylchiadau, efallai y bydd landlordiaid yn fodlon derbyn tenantiaethau heb eu llofnodi. Ond mae'r canllaw hwn yn berthnasol i'r sefyllfa lle mae'r landlord am weld y denantiaeth yn cael ei llofnodi. Hyd yn oed os yw'r landlord yn fodlon derbyn cytundeb heb ei lofnodi, byddai hefyd yn briodol gwneud cais lle y mae anghydfod neu os nad yw'n glir a yw'r denantiaeth arfaethedig er lles pennaf yr unigolyn.

A all dirprwy neu atwrnai lofnodi neu derfynu'r cytundeb tenantiaeth?

Os oes gan yr unigolyn atwrnai cofrestredig o dan atwrneiaeth arhosol neu barhaus neu os oes ganddo ddirprwy wedi'i benodi i wneud penderfyniadau ar ei ran, yna gall y dirprwy neu'r atwrnai derfynu neu ymrwymo i gytundeb tenantiaeth heb gael rhagor o awdurdod gan y llys. Ond sylwer: efallai nad oes gan ddirprwyon sy'n gweithredu o dan hen fath o orchymyn byr neu orchymyn derbynyddiaeth cyn i'r Ddeddf Galluedd Meddyliol ddod i rym, ddigon o awdurdod i lofnodi'r cytundeb, ac efallai y bydd yn rhaid gwneud cais am gael ei 'ailbenodi' gyda phwerau llawn dirprwy.

A oes angen penodi dirprwy ymhob achos?

Na. Os prif bwrpas y cais yw llofnodi neu derfynu'r denantiaeth, yna dylai'r cais fod am orchymyn sy'n delio'n benodol â mater y denantiaeth (gweler sut i wneud cais isod). Ond, os nad oes gan yr oedolyn alluedd i reoli agweddau eraill ar ei eiddo a materion a bod ganddo asedau ac incwm heblaw am fudd-daliadau nawdd cymdeithasol, yna fel arfer bydd yn rhaid penodi dirprwy i ddelio â'r holl benderfyniadau hyn.

Beth os yw'r unigolyn heb alluedd o dan 18 oed?

Mae adran 18(3) o'r Ddeddf Galluedd Meddyliol yn galluogi'r llys i wneud penderfyniadau am eiddo a materion ariannol plentyn (neu benodi dirprwy i wneud y penderfyniadau hyn) os nad oes gan y plentyn alluedd i wneud y cyfryw benderfyniadau ac os yw'n debygol y bydd yn dal heb alluedd i wneud penderfyniadau ariannol pan fydd yn 18 oed.

Nid yw'r darpariaethau hyn yn ymestyn i denantiaethau oherwydd ni all unigolyn o dan 18 oed ymrwymo i gcontract yn gyfreithlon oherwydd o dan y gyfraith, bernir nad oes gan blentyn alluedd oherwydd ei oed. Yn ogystal, mae tenantiaeth yn ystâd gyfreithiol ac ni all plentyn ddal ystâd gyfreithiol.

Gan fod y tenant o dan 18 a chan na all lofnodi contract yn gyfreithlon, ni all y Llys Gwarchod penodi dirprwy nac awdurdodi rhywun arall i lofnodi'r cytundeb ar ran y plentyn. Y rheswm yw na allai'r llys awdurdodi trafodiad na fyddai'n gyfreithlon, hyd yn oed petai gan yr unigolyn alluedd meddyliol. Yr unig opsiwn yma fyddai i rywun â chyfrifoldeb rhiant lofnodi, er drwy wneud hyn y rhiant fyddai'r tenant.

Sut i wneud cais

Mae'r llys yn barod i ddelio â'r holl oedolion sy'n gorfod llofnodi'r cytundeb(au) tenantiaeth mewn un cais. Mae hyn ar y ddealltwriaeth mai'r unig orchymyn sy'n ofynnol gan y llys yw gorchymyn yn ymwneud â'r cytundeb tenantiaeth ac nad oes angen rhagor o gyfarwyddiadau, er enghraifft penodi dirprwy.

Bydd yn rhaid i'r llys gael y canlynol:

- Un ffurflen gais COP1 yn disgrifio'r gorchymyn neu'r datganiad a geisir gyda rhestr o'r holl oedolion sy'n gorfod llofnodi'r cytundeb sydd wedi'i atodi;
- Asesiad o alluedd COP3 ar gyfer **pob** oedolyn. Dylai'r asesiad ddelio'n benodol â galluedd yr oedolyn i lofnodi neu derfynu'r cytundeb;
- COP 24 Datganiad tyst ar gyfer **pob** unigolyn yn nodi'r amgylchiadau y tu ôl i'r symud ac yn cadarnhau bod asesiad lles pennaf wedi cael ei gynnal, gan gynnwys ymgynghoriad ag aelodau o'r teulu agos, neu â phobl mewn cysylltiad agos â'r unigolyn, lle y bo'n berthnasol;
- Ffi gwneud cais;

- Llythyr eglurhaol yn nodi'n glir bod y ceisiadau'n ymwneud â chytundebau tenantiaeth yng nghyswllt mwy nag un unigolyn.

Dylai'r ffurflen gais fod yn gofyn i'r llys wneud un gorchymyn neu ddatganiad ei bod er lles pennaf yr holl ddefnyddwyr gwasanaeth sy'n oedolion i'r cytundeb tenantiaeth gael ei lofnodi neu ei derfynu ar eu rhan.

Gellir hefyd addasu'r drefn uchod ar gyfer ceisiadau'n ymwneud ag unigolion.

Sut y bydd y llys yn delio â'r cais?

Pan fydd y llys yn cyhoeddi'r cais, bydd y ceisydd yn hysbysu pob oedolyn yn bersonol gan ddefnyddio ffurflen COP14 a darparu tystiolaeth ei fod wedi gwneud hynny ar ffurflen COP20A. Ar ôl cael ei hysbysu, bydd gan yr unigolyn 21 diwrnod i wrthwynebu neu ymateb i'r cais.

Os bydd y llys yn derbyn gwrthwynebiad i'r cais, bydd yn delio â'r mater fel mater ar wahân, yn unol â'r drefn arferol.

Unwaith y bydd y cyfnod 21 diwrnod wedi dod i ben, bydd y llys yn cyhoeddi un gorchymyn a fydd yn delio â mater y denantiaeth ar gyfer yr holl ddefnyddwyr gwasanaeth.

A fydd y llys yn dileu'r ffi?

Na. Mae'r llys yn codi un ffi ar gyfer cais sy'n ymwneud â mwy nag un unigolyn ac ni fydd yn dileu ffioedd yng nghyswllt ceisiadau swmp. Y ceisydd sy'n gyfrifol am dalu'r ffi sy'n gorfod cael ei hanfon gyda'r cais.

Os yw'r cais yn ymwneud ag un unigolyn yn unig, yna bydd y polisi arferol ar ddileu ffioedd ac esemptiad rhag eu talu yn berthnasol.

Rhagor o gymorth a gwybodaeth

Os bydd angen rhagor o gymorth a gwybodaeth arnoch chi am wneud cais, cysylltwch â:

courtofprotectionenquiries@hmcts.gsi.gov.uk

0300 456 4600

Sylwer y gall staff y llys roi arweiniad ichi am wneud cais, ni allant roi cyngor cyfreithiol. Argymhellwn eich bod yn cael cyngor cyfreithiol annibynnol lle y bo'n briodol.